

3. Bonsignore, John J., Ethan Katsh, Peter d'Errico, Ronald M. Pipkin, Stephen Arons, and Janet Rifkin. *Before The Law: An Introduction to the Legal Process*. Boston: Houghton Mifflin Company, 2012. – 843 p.

4. *Methodological Issues in Accounting Research: Theories, Methods and Issues* // red. Zahirul Hoque. – Spiramus Press Ltd, 2013. – 538 p.

5. Три чисті типи легітимного панування // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер; Перекл. з нім., післям. та комент. О. Погорілого. – Київ, 1998. – 372 с.

6. Томас Лукман // *Сучасна американська соціологія* / ред. В. І. Добреньков. – М., 1994. – 400с.

7. Оников Л. А., Шишлин Н. В. *Краткий политический словарь*. Политиздат. – 2 изд. – М., 1980 г. – 447 с.

8. Алексеев С.С., Корельский В.М., Черданцев А.Ф. и др. *Проблемы теории государства и права: Учеб. пос. для вузов* / Отв. Ред. С.С. Алексеев. – М.:Юрид.лит., 1979. – 392 с.

9. Легальність і легітимність політичної влади // Електронний ресурс. – [Режим доступу] // <http://all-politologija.ru/ukr/legalnist-legitimnist-efektivnist-politichnoi-vladi>

10. Алексеев С.С., Архипов С.И., Корельский В.М., Леушин В.И., Перевалов В.Д. *Теория государства и права: Учебник для юрид. вузов и фак.*

Бережна Д.С.

студентка,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗГІДНО З «ПРАВАМИ, ЗА ЯКИМИ СУДИТЬСЯ МАЛОРОСІЙСЬКИЙ НАРОД 1743 РОКУ»

Дослідження «Прав, за якими судиться малоросійський народ 1743 року» є важливим для розуміння процесу зародження кримінально-процесуального права на українських землях. А аналіз збірника дає змогу краще розуміти й тлумачити походження та значення існуючих правових норм.

Кримінальний процес розпочинався згідно з главою VIII, арт. 12, п.1 за заявою потерпілого (в таких випадках проведення здійснювалося за принципами змагально-обвинувального процесу) або ж з ініціативи суду (застосовувалися принципи слідчого, інквізиційного процесу). Заяву потерпілий повинен був подавати в письмовому вигляді, написану власноручно, а особи, які не володіли грамотою, доручали написання повіреному від свого імені. У даному документі зазначалося ім'я, прізвище і чин позивача. У скарзі необхідно було коротко подати всі обставини справи: час, місце, спосіб здійснення порушення, його мотив, характер і ступінь відповідальності, розмір завданих збитків або шкоди. У висновку потрібно було просити рішення відповідно до норм збірника.

Попереднє слідство проводив суддя. Він збирав відомості про особу злочинця, робив письмові запити та інші необхідні заходи. Після затримання злочинця здійснювався його допит, який проводився із застосуванням тортур

або без них. Як правило, обвинуваченого спочатку допитували без тортур, «добрим питанням», а у тому разі, коли він відмовлявся визнати свою провину, або коли суд хотів обґрунтувати свідчення, застосовували жорстокі катування. Зокрема, в протоколах допитів зазначали: «На допиті добровільно показав» (гл.7, арт.13, п.4). Від тортур звільнялися шляхта, духовенство, вагітні жінки, малолітні, люди похилого віку і психічно хворі. Місцева влада і потерпілий разом з понятими проводили «трус села», тобто розшук і обшук (гл.7, арт.1, п.1).

Процес носив змагальний характер. Сторонами процесу були позивач і відповідач. Представником позивача в суді був прокурор. Адвокати призначалися для захисту інтересів козаків і селян.

Законодавець у главі VIII, арт.12, п. 4 зазначає, що позивач і відповідач повинен був з'явитися до суду в зазначений день зранку, не пізніше восьмої години (крім святкових днів). Якщо особа, яка бера участь у справі не з'явилася у зазначений час, то суд відкладав розгляд справи на наступний день і зобов'язував учасників процесу повідомити відсутню особу про судові засідання, на яке він повинен прийти вчасно. Якщо відповідач не виконував вимог суду, то тоді його потрібно було затримати.

Відповідача необхідно було детально допитати за всіма пунктами скарги позивача. Перший повинен був давати лише правдиву повну інформацію. Не дозволявся перехід до інших пунктів, поки питання з попередніх не були з'ясовані (гл.7, арт.12, п.5). Під час допиту відповідач мав право користуватися письмовими доказами. Якщо під час суддівського розслідування та розгляду справи сторони примирилися або знайшли компроміс, то вони повинні були оголосити про своє примирення, і на цьому справа вважалася завершеною.

Важливою рисою кримінального права був його приватноправовий характер. Суд приймав рішення про міру покарання злочинця залежно від волі потерпілої особи, а при її відсутності – від вимог її родичів.

По закінченню розгляду судової справи суд ухвалював декрет (постанову), який міг бути оскарженим в порядку апеляції до вищого суду, за винятком справ про безспірні зобов'язання і вироків, винесених на підставі власного признання. Апеляцію визначали, як «правильне відкликання і перенесення з нижчого суду до вищого справи сторін, що судяться, коли одна якась із них вважала себе скривдженою вироком, винесеним у її справі в цьому нижчому суді». У главі VII, арт.13, п.6 визначено порядок і строки подання апеляції, яка здійснювалася таким чином: до 15 днів – на рішення сотенного суду до полкового суду; до 6 тижнів – на рішення полкового суду до Генерального суду і до Генеральної військової канцелярії; до 7 днів (а за наявності поважних причин і більше) – на рішення Генерального суду до Генеральної військової канцелярії.

За перешкоджання у поданні обґрунтованої апеляції суддею передбачалося сплата ним штрафу. Якщо у ході розглядання апеляції вищий суд встановлював, що нижчим судом було прийнято неправомірне рішення, суддя підлягав покаранню. У той же час каралися і подання учасниками кримінального процесу необґрунтованої апеляції з метою вигоди. Не

допускалося подання апеляції у випадку, коли особа в суді визнавала свою провину.

Отже, за «Правами, за якими судиться малоросійський народ» 1743 року поняття «кримінальний процес» мало такі складові: встановлення істини під час розслідування обставин справи, особлива форма судочинства, слідчо-розшуковий процес, в якому розшукові заходи і слідчі дії в законодавчих актах, чіткого розмежування не мали; під розшуком розуміли дії уповноважених осіб з розшуку та затримання злочинців. Особливістю збірника було те, що він відображав тогочасні методи ведення розслідування, а саме: одним із способів збирання доказів по відношенню до відповідача виступали тортури – слідчо-розшуковий процес.

Список використаних джерел:

1. Права, за якими судиться малоросійський народ 1743 р. – К. : Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 1997. – 549 с.
2. Чернушенко Є. А. Апеляційне оскарження судових рішень у цивільному процесі на українських землях // Судова апеляція. – 2005. – № 1. – С. 84-98.

Дебринюк О.В.

студент,

Національна академія внутрішніх справ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ КАЗУАЛЬНОГО ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

Проблематика тлумачення норм права завжди перебувала в центрі уваги юридичної науки, а теорія тлумачення пройшла довгий шлях свого розвитку. Ці проблеми пов'язані з інтересами особи, суспільства та держави, їх охороною й захистом. На теперішній час тлумачення норм права є важливим політико-юридичним інструментом виявлення чіткого змісту права [1, с. 44].

Потреба в тлумаченні норм права зумовлена низкою обставин: динамізмом суспільних відносин, потребою пристосування абстрактних норм до конкретних життєвих обставин, імплементацією норм міжнародного права в національне законодавство, стрімким збільшенням обсягів нормативного матеріалу, необхідністю усунення недоліків законодавчої бази тощо. Цілком природно, що тлумачення норм права є одним з традиційних питань юридичної науки. Сучасному баченню ролі казуального тлумачення норм права у сфері юридичної діяльності та шляхів удосконалення цього різновиду інтерпретаційного процесу присвячені монографічні роботи та наукові статті таких учених як Є.В. Білозьоров, В.В. Галуцько, С.І. Дорошенко, О.М. Кириченко, Ю.В. Кривицький, М.В. Котенко, О.В. Майстренко, В.С. Малента, П.М. Молибога, І.Ю. Настасьяк, В.О. Петрушев та ін.

Однак слід зауважити, що окремі питання теорії тлумачення права ще очікують свого всебічного розгляду [1, с. 33]. До категорії останніх проблем